

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravništvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“, Poljske ulice št. 10.

Ali res propada cerkveno národno petje, in zakaj?

(Konec.)

d) S tem v zvezi je popolno neznanje koral in Palestrine. Zgodovinska resnica je, da je gregorijanski koral oče polyfonnega umetnega in enoglasnega ljudskega petja. Dokler se je cerkvena národna pesem v tej rodbinski zvezi s koralnim in Palestrinovim slogom gojila, n. pr. za 15. in 16. stoletja, bila je krepka, pobožna in mirna, zajemala je neko svetost iz vedno mladega koralu, umetno spremljevanje z orglami pa si je izposojevala iz žive polyfonije. — Ko pa se je začetkom 2. polovice 17. stoletja od téga cerkvenega sorodstva odtrgala, vsprejela je vse lastnosti posvetne pesmi: zavodená je, se pomehkužila in spremenila v golo čutljivost in plitvo moralizovanje. Mesto objektivne, na krščanski značaj národa sloneče pesmi dobili smo polagoma sentimentalno in razuzdano orglavsko pesem v taktu polke in valcerja. V naši (lavantinski) škofiji nahajate se jedva dve sosedni cerkvi z enakim petjem; celó ena in ista pesem gledé besedi in skladbe se v drugi cerkvi drugače predava. Ako zapustimo izročilo, kakor je cerkev hrani, doidemo v umetnji prav tako k subjektivizmu, kakor v vednosti in v življenju.

e) Brez ovinkov pripoznavajo nekateri poročevalci kot vzrok propada cerkv. národnega petja malomarnost gledé dolžne skrbi za cerkveno petje od strani cerkvenega osobja. Sicer se res nahajajo prav dobre splošne (Missale, Tridentinum) in posebne (Dunajski prov. koncil. — Concil. Lav. Syn.) določbe o tej stvari, à zvršujejo se nikjer. Tako n. pr. nima skoraj nobena cerkev glasbenega repertorija. Ako toraj nastane kaka sprememba z organistom, kar se često pripeti, najde novi orglavec le „tabula rasa“. Ker ne pozna pesmi svojega sprednika, mora sè svojimi na dan; národno petje pa, ki ga je bil sprednik morda komaj začel, poneha. Nikjer v škofiji se ne nahaja niti najskromnejša cerkvena pevska šola navzlic prijaznemu opominjevanju škofijske synode. (Cap. IX.) Tako je siromak orglavec samemu sebi prepuščen: njegova pičila duševna izolika ter komaj zadostno materijelno stanje mu ne dovoljuje, da bi si kupil primernih knjig in skladb; toraj mora splahnuti in izgubiti pravega cerkvenega duha. Slovenski list „Cerkveni Glasbenik“, kateri že skozi 10 let marljivo in strogo za to stvar dela, v naši škofiji

še malo poznajo, še manj pa se po njem ravnaajo. — Duhovni pastirji se premalo gibajo za cerkveno glasbo in vendar ima v prvi vrsti župnik pravico in dolžnost, cerkveni pevski zbor nadzorovati, potrebno urediti, nedostojno odstraniti i. t. d. (Thalhofer Liturgik I. pag. 537.)

f) Modérni šolski stan. Šola je po postavi od cerkve ločena, zato je tudi vpliv mašnikov na omiko in vzgojo otrok pičel. Res da se v petju po postavi v vsih šolah podučuje, a ta poduk jedva obsega več nego par mašnih pesmi za ono revno število šolskih maš. O pevsko-tehničnem in liturgičnem obdelovanju pesmi niti ne govorimo.

2. Bližnji vzroki so:

a) Pomanjkanje orglavcev. Pravilno izobraženih orglavcev skoro nikjer ni; mnogi ne znajo niti sami peti, niti druge, kakor je prav, v petju podučevati; ne znajo harmonizovati, ne odgovarjati, in tudi ne na prvi pogled po notah orglati. Mnogim zadostujejo glasbeni obrazci; in vendar hočejo le sami na koru vladati. Marsikater orglavec hodi po modérni več ali manj protiverski poti; v resnici pobožnih, ponižnih, svojemu poklicu vdanih orglavcev štejemo malo. Vrhu tega je še njihovo gmotno stanje slabo; v nravnem obziru pa jim preté premnoge nevarnosti.

b) Pogrešamo cerkvene orglarske šole in pesmarice za našo škofijo. Leta 1872. se je sicer razgovarjalo o orglarski šoli, katera pa še ni oživela. Ni ga cerkvenega petja brez orglavca; naraščaja pa je zmanjkalo od l. 1870.; ona malenkost, ki so se je naučili, kmalu je bila pozabljena, boljše moči pa so pomrle.

Ker nimamo oficijelne pesmarice, zbira in izvršuje vsaki svoje pesni, kakor vé in more. Da se pa národu bolj prikupi, prepeva zmiraj nove stvari, à ena melodija bolj poskakuje od druge.

c) Strah očitno nastopiti. Pevkinje, zlasti one privilegovane na koru, so većinoma revne deklice; premožnejše često menijo, da se ne zлага z njihovo častjo, ako očitno pojó. Sploh se dozdeva, da je petje v cerkvi niže opravilo, katero posameznim nikakoršne slave ne donaša. Češ da za to imajo orglavca, pravijo mnogi.

d) Pritisk ljudstva, katero v cerkvi veselih napevov zahteva. „Češ da kmet doma zadosti resnobe in žalostnega poskušja; toraj bi v cerkvi rad nekoliko oživel. Kadar se med darovanjem marš orgla, tadaj še pade kak goldinar v krinjico, brez glasbe pa se dobi malo. Pri obhodih in obhajanjih župnijskega pomočnika brez vesele godbe skoro strpeti ni. Orglavec je poleg tega često odvisen od ljudi; naj le poskusi strog biti gledé cerkvenih določil, trpeti bi moral pri svojih dohodkih“. — To so izgovori in vzroki!! —

Zdaj pa stavimo vprašanje: Kako bi se dali ti vzroki preprečiti? Ker se je že l. 1872. pri konferencah o enaki reči razgovarjalo, opozarjajo nekateri poročevalci na ondi predlagana sredstva, drugi pa jo samostalni shvatajo. Le-ti ločijo neposrednja in posrednja sredstva.

1. Posrednja sredstva.

a) Da se spoznajo vzroki propada, je kakor drugod tako tudi tu prvi korak do zboljšanja. Ker se pa ti vzroki skoro povsodi nahajajo in so

globoko vkoreninjeni, treba toraj po eni strani svariti, da nihče ne obupa, po drugi strani pa, da sami sebe ne obmamimo. Korenito in splošno nam more edina cerkev pomagati, enako kakor za tridentskega zбора. In vender se dá tudi po posameznih škofijah marsikaj zboljšati; toda za to potrebujemo časa, vztrajnosti, opreznosti, edinosti in oblasti.

b) Da si ojačimo cerkveno svest v veri in življenju. Gledé tega je sedanji čas po vaticanskem zboru precej vgoden: Posvetna vednost že poskuša se s pozitivno vero sporazumeti; tudi državni zakoni se že češče ozirajo na krščanska načela, katoliška svest se vzbuja; upati smemo, da se bodo tudi v umetnji rimsko-katoliška načela (vsaj med katoliki) čedalje bolj razumevala in v poštev jemala.

c) Da se učimo katoliške liturgije v njeni zvezi s petjem, kar je v prvi vrsti naloga katoliškega mašnika. Poleg bogoslovske omike razuméva pri nas le edini mašnik še nekoliko gregorijanski koral.

Če se toraj s cerkveno umetnostjo pečamo in vidimo, kako koral liturgične misli glasbeno izraža, je nam to v izgled, kako bi se morala v enakem slučaju tudi národna pesem ravnati. „Zato se mora tudi vsaka reformacija cerkvenega petja z gregorijanskem petji začeti“. Amberger past. II. 258. Zato opozarjamo duhovne pastirje, da naj v svojih pastirstvenih knjigah oddelek o cerkvenem petju pazljivo prebirajo, izvrstno Haberl-ovo knjigo *Magister choralis*“ dobro preučé in koralne dele v missalu, ritualu in breviariji dostojno prepevajo.

d) Naj se zopet cerkvi dovoli vpliv na šolo. Potrebo verske šole že tako sploh čutimo; kajti le tedaj, kadar se bode spolnila le-ta opravičena želja, smemo pričakovati, da bode mašnik, učitelj in národ blagodejno sodelovali. Ti trije faktorji pa morajo v praksi sodelovati, ako jim je kaj do vspešnega smotra na polju cerkvene umetnosti — cerkvenega petja in cerkvene glasbe: mašnik, da je duševno vodi, učitelj, ker je tehnično izobražen, národ pa, ker mašnik in učitelj prav za-nj službujeta. Pri sicer enacih lastnostih imajo šolski učitelji, ako so pravega cerkvenega duha, še zmiraj prednost memo drugih orglavcev.

2. Neposrednja sredstva.

Mnogo navedena neposrednja sredstva se dajo zvoditi na trojico: pouk, izgled in ukaz.

A. P o u k.

a) Udeležniki konference pravijo, da je poučevanje po mašniku na leci (se vé da tako, da cerkv. petje in glasba nista edini predmet pridigi), v šoli in po zasebni poti potrebno; in prosijo dotičnega navoda od vis. čast. škofijstva.

b) V šolah naj bi se posebno ozir jemalo na ta predmet; zlasti pa v obeh škofijskih semeniščih vsled Conc. Trid. 23, 18. Ako se mladeneč v deškem semenišči 4 leta in v bogoslovju tudi 4 leta cerkvenega petja vadi, smemo pričakovati, da bode se naučil podlage cerkvenega petja. Pevske ure naj bi bile v teh semeniščih za vse gojence obligatne; tudi naj bi se po potrebi pomnožile, pouk pa naj bi vodil spreten učitelj. V duhovskem semenišči se to že nekaj let godi.

c) Kakor naša škofijska synoda (IX.) opominja, naj bi se v večjih krajih cerkvene pevske šole ustanovile: za otroke ob delavnikih po šoli, za odrasčene ob nedeljah in praznikih, kakor se že nahaja po sosednih škofijah. Gg. dekan i naj bi v svojih vizitacijskih sporočilih tudi o tem škofijstvu poročali.

Pri takih pevskih šolah je neobhodno potrebno, da mašnik vedno sodeluje; kajti tehnično izobraževanje brez hkratnega asketičnega pouka in vaje kaj malo koristi. Da pa tudi treba stroge discipline, po kateri se zaprečijo nedostojnosti med mladino, niti posebej ne omenjamo.

d) Naj se prirejajo poučevalni kurzi za duhovnike in orglavce. Le-ti kurzi naj bi enako duhovnim vajam, trajali med počitnicami od ponedeljka zjutraj do petka zjutraj, naj bi obsegali na dan po 6 do 8 ur pouka o vsih predmetih cerkvene glasbe in praktične vaje. Tako bi izvežbani organisti ponavljali česar so se v šoli učili, vsi prijatelji cerkvenega petja pa bi se praktično navajali k specifično cerkv. predmetu. Gotovo je, da se taki ponavljalni kurzi po raznih škofijah, kolikor sredstva pripuščajo, z dobrim vspehom opravljajo. Imeniten je bil kurz v Solnogradu l. 1886, katerega se je kneznadškof z mnogimi mašniki udeleževal. Tudi za našo škofijo bi bilo to sredstvo gotovo uspešno, in zato je utemeljena naša želja, naj bi tudi lavantinsko Cecil. društvo enake kurze na dan spravilo. Kako da pridemo do gmotnih sredstev, za to potrebnih, bomo pač morali dobro premisliti in se temeljito razgovarjati.

e) Vstanovi naj se cerkvena šola za orglavce. Ker je pa že v Ljubljani cerkvena, dobro urejena orglarska šola, toraj za našo škofijo dandanes take šole posebej ni treba. Vendar pa s tem ljubljanski zavod najtoplejše priporočamo in naše Cecil. društvo bode take učence po svoji moči rado podpiralo. Mesto orglarske šole naj bi se posebna preskušnja vpričo cerkvenega urada za nove orglavce vpeljala. Taka preskušnja bi veliko vplivala na glasbeno izoliko in na obnašanje orglarskih kandidatov.

D. Izgled.

a) Naj bi se skrbelo za to, da se kje v škofijo uvede pravilno in dobro petje, katero naj bi drugi poslušali in se po njem učili. Jako pripravne bile bi za to cerkve po mestih in trgih, ker se ondi že zdaj boljše moči nahajajo in národ po opravih tje zahaja. V prvi vrsti bi bilo to dolžnost stolne cerkve, kjer delujejo posebej plačane učne moči in od koder bi morala izhajati reforma petja in glasbe.

Pevskemu osobju v stolnici naj se dadó natančnejša dotična naročila.

V isti vrsti s tem naj bi stale predstave Cecil. društva. V pravilih lavantinskega Cecil. društva skrbelo se je za to in se bode tudi rado storilo, da se le društvo bolje ojači.

b) Župniki naj polagoma iz cerkvene blagajnice nakupijo najpotrebnejših muzikalij n. pr. kako knjigo za orglanje, mašne rezponzorije, notne table, Cecilijo i. dr. — se vé da le s privoljenjem vis. čast. knezoškofijstva, katero se ima za vsaki slučaj naprositi. Cecil. društvo bode o tem rado svetovalo. Tudi naj se pridobljene pesmi skrbno zbirajo in v cerkvenem arhivu hranijo, da, kadar se orglavci menjujejo, novi organist vse najde, kar se je dosihmal v cerkvi prepevalo.

c) Mašnik naj tudi daje tū lep izgled marljivosti, vesele požrtvovalnosti in vztrajnosti. Če bodo priprosti ljudje videli, da je njihovemu duhovnemu pastirju za petje pri službi božji v resnici mar ter da on za ta liturgični predmet enako skrbi kakor za vse druge, potem ga bo tudi národ ljubil in z veseljem za-nj žrtvovalo.

C. U k a z.

Vsi poročevalci smatrajo neobhodno potrebno, ako se ima cerkveno petje zboljšati, da to zboljšanje enotno vodi kn. šk. ordinarijat.

S tega ozira želé in prosijo naslednje:

a) Vse očitvidno posvetno muzikovanje, orgljanje in popevanje naj se iz službe božje brezozirno odpravi in zabrani. Caeremoniale Episcoporum lib. I. C. v 28. predpisuje št. 11. „Cavendum autem est, ne sonus organi sit lascivus aut impurus, etc.“ . . . št. 12. „Idem quoque cantores et musici observent, etc.“ . . . — Enako se izraža tudi Regolamentoo od l. 1884. člen 11. do 13.

b) Vsake cerkvene pesmi, katera še ni po splošnih pravilih potrjena, predloži naj se kn. šk. ordinarijatu tekst in skladba, in stoprav po zadobljenem privoljenju se sme peti pri službi božji, ravno tako, kakor se le potrjene molitve pri očitni službi božji smejo rabiti. Gl. Synod. IX., Linška določba od l. 1887.

c) Pogoste Missae cantatae naj se skrčijo na kolikor mogočo pičlo število, ker je pri njih edino liturgiško petje privoljeno. Pri takih mašah v národnem jeziku prepevati bi edino sv. prestol dovoliti mogel. Mašni rezponzoriji pojó naj se odslej le po cerkveno predpisanih koralnih melodijah doslej navadne kadence pa naj se odpravijo, kakor je po družih škofijah že dalje časa v navadi.

d) Sostavi naj se škofijska pesmarica. Nekateri poročevalci menijo, da je za to že „Cecilija“ dobra, drugi so za „Venec“, toda z notami; zopet tretji predlagajo novo pesmarico po izgledu pesmarice „Hosanna“ v Sekovski škofiji.

Pri konečni konferenci predlagalo se je, naj se za zdaj po slovenskih cerkvah vpelje „Cecilija“, po nemških pa sekovska pesmarica „Hosanna“. Vrhu tega pa se bode skrbelo, da se k „Ceciliji“ uredi praktična knjiga za orgle, enaka oni k „Hosanna“, ter da jo bodo nakupovale župnijske cerkve s svojimi novci. — Gledé na to, da se „Cecilija“ po škofiji v 8000 iztisih nahaja in ker se je konečna konferenca za njeno rabo odločila, naj se ona rabi za škofijsko pevsko in molitveno knjigo.

D o p i s i.

Od svetega Jakoba v Ljubljani po velikonočnih praznikih. — V dolžnost si štejem poročiti vsaj enkrat v letu strokovnemu listu našemu o stanju in napredku cerkvene glasbe na našem koru. Toda, ker sem strogi program, kakor se je izvršil o velikih praznikih, več ali manj vže prejšnja leta opisal, nočem letosi tega ponavljati in omenil bodem samó imenitnejših novostij. Glavno vprašanje je povsodi: Kakó se izvršujejo cerkveni predpisi? Na to je odgovor pri našem koru prav ugoden. Reforma je v tem oziru vse-skozi izvódena in upajmo za vedno. Pri vélikih mašah poje se strogo po „Ordinarium Missae“, in sicer: Introitus, Graduale, Offertorium in Communio, ali recitovaje, ali sè

spremljevanjem orgel v „falso-bordoni“, ali pa se poje čisti koral, ta pač še vedno prepočasni. Mnogo vlog — osobito za Graduale in Offertorium — izvaja pevski zbor v četerglasni homo- ali polyfoniji z obilim vspehom. Naj omenjam le jedno, ki mi je v spominu od zadnjih dni: Terra tremuit od J. G. D. Stehle-ja op. 40. To vam je bil velikonočno nedeljo offertorij izvoden natančno po pomenljivih besedah; začetek nekako tresoč, sredi tiha, ginljiva a konec z živim „alleluja“ veličasten, zmagovit. Priznati mi je, da je naš zbor čast delal slovečemu skladatelju. Kompozicija je težka, dolga in razsežna, a bodisi intonacija bodisi izvôdba bila je precizna. — Druge dele velike maše pojejo po vže naznanjenih kompozicijah. Le škoda, da se tudi šentjakobskemu koru, kakor drugim dogaja, da mu pevci komaj dobro izučeni, teoretično in praktično privajeni cerkvenemu petju — izostanejo. In skoro bi trebalo organistu sem in tje v desnico prijeti „vodilni les“, z levico svirati na manual, z nogami „pedal“ in pa še jednemu ali drugemu glasu pomagati. Toda to ni lahka reč. Kdor hoče imeti pevce, poučevati jih mora vên in vên, sicer se kmalu pri tem ali onem glasu široka vrzél pokaže. — Lep napredek v polyfoniji in klasičnej glasbi po Palestrinovem navodu strinjen je letos z latinsko mašo: O quam gloriosum est regnum od T. L. da Vittoria. Oni gospodje, ki poznajo Lückovo zbirko, naj si to težko delo ogledajo in potem naj sodijo o težavi in zaprekah, ki se porajajo pri študijah takih kompozicij. Z veseljem moram pripoznati, da je binokstni ponedeljek odprl nov dan razvoju cerkvene glasbe na našem koru, kajti imeli smo priliko slišati „Kyrie“ in „Gloria“ iz napominane maše. Peli so ga a capella, pa natančno pazljivo in umevno, kar je pri skladbah v večglasnem kanonu posebne pomembe. Drugi deli pridejo polagoma na vrsto. — Iz teh skromnih črtic spoznaj blagi čitatelj, da se naš pevski zbor vedno trudi napredovati v cerkveni glasbi, oziraje se na dejanske razmere. Z veseljem konstatujem, da se osobito k velikim mašam prav obilo pobožnega ljudstva zbira, kar mi je znak, da petje v cerkvenem duhu vernikom gôdi, in da se cerkve z reformo cerkvene glasbe doslej še ne praznijo. Čast torej trudoljubivemu organistu in vodji petja g. L. Belarju, a pohvala tudi pevcem in pevkam, ki se osobito o praznikih prav pridno zbirajo k vajami! Brez blage volje in šole in vstrajnosti — ni napredka.

Iz Rima. — Časopisi prinašajo razne novice od našega romanja v večno mesto. Naj tudi „Cerkv. Gl.“ kaj pove, se vé le toliko, kolikor spada v njegovo področje, tedaj le o petji nekaj opazk.

Prvi oddihleji imeli smo romarji v Padovi. Iz kolodvora smo se naglo odpeljali v glavno cerkev sv. Antona. Tam je bila tiha sv. maša, pa pelo se ni. Dunajski odbor poslal je vsakemu romarju posebno knjigo: „vodnik v Rim“. Na koncu so pridjane tudi štiri pesmi na notah, pa le prvi in drugi glas, tenor in bas si mora pevec sam po posluhu skladati. Zakaj niso nič peli ne vem, slutim pa, da zavoljo tega ne, ker v ogromni večini nemških romarjev ni bilo ne enega kvarteta. Kedar so kaj peli, bilo je vse le enoglasno, preveč boječe, drugi glas je sëm pa tje kateri pridjal, pa ga osamljen kmalu pustil, za njim je drugi poskušal sekundirati, pa mu ni kaj šlo. Tako je bilo vse bolj pretrgano, ni imelo pravega vspeha. To se je posebno še vidilo pozneje v cerkvi sv. Petra. Po dvajset romarjev je hodilo navzdol po stopnjicah molit na grob sv. Petra, drugi so zgoraj na okrog čakali, kedaj pridejo na vrsto. Ker se je to počasi vršilo, začeli so Nemci peti: „Grosser Gott, wir loben Dich“. Če so tudi tri kitice-speli, se vendar ni nobeden za nje zmenil. Ni bilo med njimi pravega vodstva. Ker smo bili Slovenci bolj prvi na vrsti, zbrali smo se potem v bolj stranski kapeli, čakajoč kedaj vsi skončajo svojo pobožnost na grobu prvaka apostolov. Ko Nemci nehajo peti; hočejo nekateri, naj se zahvalna pesem poje tudi slovenski. Bilo nas je pravih pevcev kakih osem. Četerglasno zapojemo in nismo še končali prve kitice, že od vseh strani prihajajo ljudje. Vsaj tristo jih je privrelo, ter nas tiho poslušalo in opazovalo. K sreči sem vzel bil seboj piščalko. Tako sem vselej lahko natančno intoniral, da kaki glas ni prišel v zadrego. Dasi nepripravljeni smo takrat kakor tudi še v par drugih cerkvah svojo naloga častno rešili. Slišal sem pozneje večkrat opazko: „Slovenci so gotovo muzikalen narod“.

V Loreti je bila slovesna sv. maša z asistenco. Dunajski kanonik, naš vodja grof Lippe je maševal. Peli so na stranskem koru le malo nad našimi glavami pevci, katere cerkev sama plačuje. Začetkoma marsikateri romar še vedel ni, kaj hoče teh 12 možakov v talarjih, v korekih in s črnimi dolgimi brkami pod nosom na malem hodišču. Šele ko si začno razdeljevati note, je vsak vedel, da so to pevci. Orgle so velikanske. Mogočno je donelo po prostorni cerkvi, kedar je odprl registre. Organist ne gleda proti altarju. Pred seboj ima ogledalo, da tako spozna pri katerem delu je zdaj pa zdaj sv. daritev in vidi, kako spredej pevovodja znamenja daje za hitreje ali počasneje petje. Enako zapazil sem tudi drugod. To v tolažbo nekaterim slovenskem organistom. Enkraj mi je eden zelo tožil, kako ima narodno postavljene orgle, ne vidi ne mašnika niti pevcev nima pred očmi. Se ve da po večjih cerkvah v Rimu je zraven organista še pevovodja, kar pa na Slovenskem iz več vzrokov biti ne more.

Cerkvenih pravil se pevci v Loreti niso držali. Koral jim je še tuj. Pozneje sem zvedel, da so peli Vechietti-jevo latinsko mašo. Izgovarjali so prav po laško. Čudno se je slišal „sušipe“ mesto suscipe i. t. d. Vendar moram pripoznati, da so se še precej dostojno vedli, kar pri Lahih ni navada. Le preveč so se v solo-partijah hoteli skazovati. Glasove imajo zelo močne, precej prijetne, pojo z občutkom. Nekaj nenavadnega sem opazil, kar mi morda še vsak organist verjel ne bo. Sopran je imel parkrat prav visoko, bil je duett z altom. Pa pevca sopran in alt sta imela brke pod nosom, bila sta možka okoli 35 let. Marsikateri je zvedavo povzdignil glavo na kviško, je-li kaka operna pevka na koru? Niso mogli verjeti, kako bi možak sopran pel. Prašal sem pozneje v Rimu, če imajo tudi v mestu možke soprane in odgovor sem dobil, da so večinoma taki soprani nastavljeni, kjer ne pojo dečki. Pojo s prsnim glasom in pomagajo si s fistelnom. (Gl. Matth. 19, 12. drugi slučaj) — kar naj bi se vendar že odpravilo! Vr.)

Konec maše skazoval se je organist. Dolgo težko fugo je igral, zdaj pleno zdaj piano, zraven spreminjal prav urno posamezne registre. Lepo vezano in urno točno je igral. Pri celi sv. maši mi je ta konečna fuga najbolj dopadla. Spremljevanje maše v sekstolah se mi je čudno zdelo v cerkvi na orglah.

V četrtek 12. aprila maševali so papež v sv. Petra cerkvi za avstrijske in francoske romarje. Raveden sem bil, kako bodo peli. Zraven velikega altarja, kjer le papež na grobu sv. Petra mašujejo, napravili so oder in postavili orgle. Peli so pevci iz scuole Gregoriane, najboljši cerkveni zbor. Ko so prinesli v procesiji sv. Očeta v cerkev, zapoje pesem: Tu es Petrus. Potem so utihnili, ker so se preveč razlegali burni pozdravi: eviva, živijo, hoch i. t. d. Ko so se papež za sv. mašo pripravljali, igral je na orgle prav piano, začetkoma maše je celo utihnil. Zakaj? Ne vem. Začel je zopet pri listu; pri darovanju so šele začeli peti. Najbolj mi je dopadel sekstet po povzdigovanju. Sopran je mil, alt zelo ljubeznjiv, bas prijeten in močan, tenor sem pa že lepše slišal. Ko so odpeli, stal sem še zamaknjen. Lepa melodija in krasna harmonija odmevala mi je še vedno po ušesih.

Tisti pevci, okoli 30, peli so tudi pri slovesni sv. maši v cerkvi „Anima“. Služil jo je goriški nadškof Zorn. Pevski program izvršili so točno po cerkvenih pravilih. Pa koj po pridigi zapeli so Katschthaler-jevo Leonovo himno. Introitus koral, samo možki, spremljeval je na orgle tako tiho, da so se komaj slišale. Bolj urno s pravimi povdarki in neprisiljenimi naglasi se je vse na kratko izvršilo. Latinska maša je prav lepa. Za skladatelja ne vem. Obljubljen mi je bil sicer program, pa pri tolikah opravilih se je na to pozabilo in nadležen nisem hotel biti. Responzorije so bile pravilne enoglasne brez orgel.

Diakon recitiral je evangelij na *cis*. Bal sem se, da bode le previsoko, pa v istem tonu je končal. Tudi nadškof pel je visoko, vedno v *c*.

Preden so začeli peti Gloria ali Sanktus, je organist tiho le začetni akord dal in precej so pevci nadaljevali, kar je mašnik pričel. Kvartet: qui tollis peccata, je bil krasen, benediktus lepa fuga.

Nisem še slišal tako natančnega in strogo cerkvenega petja, kakor takrat v Animi. — Imajo spretnega pevovodjo, strokovnjaka organista, vadijo se pridno, plačani so dobro, zato tudi vspeh ne izostane.

Za slovenske cerkvene pevce bi posnel iz vsega le en nauk. Kakor sem že prej omenil, so pevci na koru v talarji in v koretlu kakor kak duhoven napravljeni, znamenje, da izvršujejo en del liturgičnega opravila. Kakor duhoven pri altarki se mora sv. daritev dostojno vesti, enako naj pevci na koru skrbje, da ne bodo s šundrom, nepotrebnim govorjenjem ali s praznimi opazkami motili sebe in druge v cerkvi. V svesti si svoje imenitne naloge, da so odločeni s svojim petjem povzdigovati cerkveno slovesnost, naj imajo vedno pred očmi svoj vzvišeni poklic, da na svetem kraji sveto službo sveto opravljajo. y.

Iz Maribora. (Spomini na cerkveno petje po Taljanskem). — Ker sem naj bolj ugodne dni, velikonočne praznike, preživel v Rimu, naj priobčim, kar se mi je vtisnilo o tamošnjem cerkvenem petju.

a) Orgle stojijo po Taljanskem vedno blizo onega altarja, na katerem se navadno služba božja opravlja; nikjer pa nisem videl orgel ob koncu cerkve, ali pri vhodu, nasprotno velikemu altarju. Sevéda so cerkve v Rimu tako velike, da bi ne bilo mogoče mešnika slišati, če bi orgle in pevski kor stala, kakor pri nas, na enem koncu, na drugem pa altar; pa tudi v manjših cerkvah sem našel orgle vedno blizo kekega altarja. Naha-jajo se tudi orgle, ki se prevažajo, tako da zamorejo vedno biti pri tistem altarki, kjer je ravno služba božja. Instrumenti so po mojem posluhu izvrstni.

En izgled, kako se naj orgle rabijo pri službi božji, sem slišal velikonočno nedeljo v cerkvi dell'Anima. Obhajalo se je sv. opravilo z obilno asistenco, v najlepšem svitu, celo natanko po rubrikah; pa brez orgel. Asperges, Introitus, Kyrie, Gloria, Graduale, Sequentia — vse brez orgel; še akorda niso dale. Pa pri „ascendit in coelum, sedet ad dextram Patris“, so se mogočno oglasile, da me je kar streslo; enako pri „pleni sunt coeli et terra“, na to pa so zopet obmolknile. Ta vtis je bilo v resnici grozno veličasten. Po končanem Sanctus se zopet oglasijo orgle v prav milo donečih tonih ter pojejo pred povzdigovanjem. To je sicer nam nenavadno, pa celo pravilno.

Lepo liturgično petje sem že večkrat slišal; tako lepo orglati, še nikdar. Orgla je g. dr. Müller, vodja scuole gregoriane, seve, zmerom, polyfonino. Končal je mešo z velikanskim alleluja! Orgljanje po drugih cerkvah pa našim ušesom ne ugaja: je preneglo in preglasno, prazno in posvetno. Celó pri sv. Petru nisem našel duhovitega in pobožnega orgljanja; v Loreti sem se pa naravnost moral jeziti. Tudi tukaj treba Cecilijancev. (Dalje sledi.)

Razne reči.

— † P. Anzelm Schubiger, benediktinec v Einsiedeln (Švica) je dne 14. marcija t. l. umrl 73 let star. Skladal je za cerkev in mnogo pisal o glasbeni zgodovini zlasti proti P. L. Lambillote-u in njegovemu Antiphonaire de St. Grégoire tudi veliko delo o nevmah (za katero pa ni našel založnika); le en del je prišel pri Benziger-ju na svitlo pod naslovom: „Die Sängerschule in St. Gallen vom 8.—12. Jahrhundert“. Schubiger je tudi našel, da je Wipo, cerkv. glasbar iz 12. stol. zložil velikonočno sekvencijo „Victimae paschali“. R. J. P.

— Važna novica je, da so v francoskih škofijah Nevers in Perigueux, v nemški trevirski in v Kanadi vpeljali rimske officijelne koralne knjige.

— Ravnokar je prišel na svitlo 24. zvezek popolne izdaje Palestrinovih skladb, ki jo oskrbuje g. Fr. X. Haberl. Vsa zbirka bode l. 1891. dovršena z 32. zvezkov.

— V Sydham-u bode se letos meseca junija zopet obhajala Hädel-ova slavnost pod vodstvom Avg. Manns-a in s sodelovanjem velikanskega zbora 8000 glasov.

— G. Ign. Hladnik, kojega „Cantus sacri in solemnitate Corporis Christi“ smo razen zadnje številke odobrili in priporočili (C. Gl. 1887, str. 48.) prodaja zdaj ta zvezek (brez zadnjega lista) po 60 kr., namesto 80 kr.

Pridana je listu 5. štev. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janex Gnjezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster. Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.